Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Nico. [de] Lira ordinis seraphici Francisci/ siue Expositio tripharia breuis vtil[is] in decalogu[m] legis diuine

Henricus <de Frimaria>
Nicolaus <de Lyra>

Colonie, 19.05.1495

Tertja exposit[i]o.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31207

Visual Library

ctatione/⁊ conſenſu. Si em̄ ſuggeſtio inducit pa/
ſſionem que eſt ſubitus motus animi cogitantis
ſeu delectātꝫ in re cogitata. ſic ē pctm̄ veniale. Si
aūt ſuggeſtio īducat paſſionē q̄ ē q̄dam animi foꝛ
ma vꝉ deliberatō. tūc q̄ nō ſentiꝛ delectatō ī tali co
gitatōe. ⁊ ſic nō ē pctm̄/vꝉ ſolū ē veniale. Aut ſen/
tiꝛ delectatō ī cogitādo. ⁊ h̄ ꝯtingit dupliciꝛ. Oꝛ
tūc q̄ deliberatō rōnis nō ꝯſentit ī delectatōem. ⁊
ſic eſt veniale Aut conſentit. ⁊ ſic eſt pctm̄ moꝛtale
ſiue conſentiat in delectatiōem interioꝛis actꝰ ſiue
conſentiat in ip̄m opus. Cuiꝰ ratō eſt. qꝛ non ſolū
conſenſus verꝰ/puta cū q̄s conſentit in opꝰ ē moꝛ/
tale. ſed etꝫ interpꝛetatiuus/vt cum quis conſen/
tit in ſolam delectationem īterioꝛem ⁊ non ī opus
⁊ hoc habet veritatem ſi delectatō cadat ſuper ob
iectū īcludens in ſe defoꝛmitatem ad rectam rōnē
Si aūt q̄s non delectaꝛ ī cogitatōe turpi puta ſi
cui placeat cogitare de ſpecie pulchꝛe mulierꝫ ab/
ſqꝫ alia defoꝛmitate concurrente. ſic cōſenſus ī ta/
lem delectationem non erit peccatū moꝛtale/ƺ po
tius veniale.

TERTIA expoſitō. Non concupiſces/id
eſt non concupiſci deſideres ab vxoꝛe pꝛoximi tui
vt ibi concupiſces teneaꝛ paſſiue ⁊ relatie. Et ſic
p̄mo oſtendendū eſt ꝙ iſtud pꝛeceptū tranſgredi/
unꝛ tria genera hoīm. qđ erit p̄mum. Secūdo
declarabiꝛ que ſunt illa que potiſſime hoīem a de
lectatione carnaꝉ concupiſcētie retrahere debeāt.
Tertio oſtendeꝛ q̄ ſunt illa que ſpecialiter ho/
minem in mentis puritate conſeruant. Ꝓpꝛ

p̄mum ſciendum q̄ p̄mi qui hoc preceptum tran/ſgrediunt̄ ſunt perſone religioſe licet ſint ficte. que poſtq̄ deo ſe voto ꝯtinētie aſtrinxerūt. adhuc de/lectant̄ in ſpurcitijs carnaliū delectationum. ⁊ iſti ſunt ſimiles filijs iſrael/q̄ egredientes ab egypto manna celeſte faſtidiebant/⁊ cibaria vilia egypti appetebant. Sic ⁊ iſti mūdo renunciantes tanq̄ ab egypto recedentes/⁊ per totum ꝯtinentie pau pertatꝫ voluntarie ⁊ vere obedientie terre ꝓmiſſio/nis appropinquātes. adhuc in deſerto poſiti ſūt/ hoc ē in ſtatu religioſo cōſtituti. ī quo oīa delecta/bilia carnis ⁊ mūdi ꝑ voluntariuꝫ contemptum in ſpis debent eſſe deſerta. cibaria vilia egypti appe/tunt ⁊ cibum celicū/id eſt ſuauitatem intime deuo tōis faſtidiūt. q̄uis in ſe retineat om̄e delectamē tū ⁊ oīs saporis ſuauitatē. vt ſcribit̄ Sapiētie. 16.

¶ Scdi ſunt virgines ⁊ femine ſeculares que ſta/tim cū viros aſpiciūt. prauis cogitatōibus agitā/tur. A quo dehortat̄ ꝓpheta cuꝫ dicit. Btūs q̄ te nenebit/id eſt reſtringet motū ⁊ impetuꝫ illicite co/gitatōnis ⁊ ſenſualitatis/⁊ allidet paruulos ſuos/ id eſt p̄mos motus carnalium delectationum/ad petrā/id eſt chriſtū ſe xp̄i exemplis ꝯformādo qui nūq̄ ꝑtulit aliquē motum illicitum ſenſualitatis

¶ Tertij ſunt qui licet nolint concupiſcere. volūt tn̄ cōcupiſci. q⁊ multe ſunt tam mulieres q̄ virgi/nes que ad hoc ſe lauant ⁊ ornant vt amabiliores fiant. que non ſolum in choreis ⁊ plateis ſed etiā ī eccl'ia corda viroꝝ vulnerant dum eis nunc colore albo/nunc rubeo/nunc familiari colloquio/nunc

manuū iniectione/nū cvultus compoſitione/nunc oculorū laſciua intuitione illaqueant/ ꝛ occaſionez ruine preſtant. Sciendū tamē ꝙ talis ornat⁹ de/cens ꝛ ſolitus bonis mulierib⁹ non debet interdi/ci dūmodo fiat decenti modo ꝛ recta intentiōe. qz quelibz mulier legittima bene poteſt ſe ſollicite or/nare ad cōplacentiam viri ſui. non alicui⁹ alterius ꝛ hac intentione ne per eius ꝯtemptū in adulteri/um labatur: Cui⁹ ratio eſt. quia ſicut quilibz chri/ſtianus toto niſu conare debz/ vt ī omnibus ſuis actibus captet diuinā complacentiam. ita mulier legittima in oībus ſuis moribus conari debet ad cōplacentiam viri ſui/vt ex hoc amor mutuus vi/goretur/ ꝛ fides thori integra conſeruetur Ex quo patet ꝙ talis ornatus multo periculoſius frequē/tat a virginib⁹ ꝛ viduis. ꝙ̄ in mulieribus nuptis. Cuius cauſam aſſignat Auguſtinus. ex eo ꝙ mu/lier nupta conatur placere vni ſoli. cui etiam de iu/re cōplacere tenetur. 1. Chor. 7. Mulier que nu/pta eſt cogitat q̄ ſunt mundi quomodo placeat vi/ro. virgo aūt innupta nititur omnibus cōplacere et ideo plurimorū virorū animos poteſt ſuo cultu ꝛ complacentia ſauciare. a q̊ tamē retrahit Apl's dicens. 2. ad Chorinthios. 6. Nemini dantes vl/lam offenſionem. ¶ Propter ſcdm eſt ſciendū ꝙ homo merito debet retrahi a delectatōne carnali propter multa damna ſuperius expreſſa in ſexto precepto Sed preter hec poſſunt hic adduci alia tria dāna cuilibet homini merito perhorrenda. ¶ Primū eſt: quia delectatio carnalis priuat ho/

DELIDUM

mīnem ab oīm bonoꝝ conſortio ⁊ participatione.
¶ Scōm ē qꝛ ꝑuat hoīez cibo diuio ⁊ angelica re
fectōe. ¶ Tertiū ē. qꝛ excludit hoīem a beatifica
fruitōe. q̄ ſm Auguſtinū tāte ē ſuauitatꝫ/pulchꝛi
tudīs/⁊ delectatōis/vt ſi ī ea ſolū ꝑ mome̅tū moꝛa
ri liceret merito ꝓ illo mille anni ꝑſentꝫ vite pleni
delicijs contennerent. Ex q̊ patet q̄ntum diſpen/
diū ſibi ip̄is faciant/q̄ ſe pꝛo feda ⁊ mome̅tanea de
lectatione eterna dei cōtemplatōe ꝑuant. Et iſta
tria dāna pulchꝛe ſūt figurata in nabuchodono/
ſoꝛ/q̄ pꝛopter ſua peccata a cōſoꝛtō hoīm eiectus
fuit In quo innuit̄ pꝛiuatio participatōis omniū
bonoꝛum que ſūt in eccleſia militante Item fenū
vt bos comedit/ecce pꝛiuatio cibi angelici ⁊ diui/
ni/⁊ refectio beſtialis ⁊ pecoꝛis. Item excluſus fu
it a regno ſeptez annis/in quo innuitur perpetua
pꝛiuatio diuine viſionis et conſoꝛtij beatoꝛum.
¶ Propter tertium eſt ſciendū q̄ꝫ tria ſunt q̄ poti/
ſſime puritatem mentis conſeruant ¶ Primū eſt
foꝛtis ſenſuū exterioꝛum ⁊ interioꝛum reſtrictō. qꝛ
ip̄i ſenſus exterioꝛes ſūt quaſi quidam cuſtodes ⁊
ianitoꝛes interioꝛꝫ puritatꝫ mentꝫ. ⁊ ideo ſicut pꝛo
ditoꝛ ille diceretur qui poꝛtas caſtri hoſtibꝰ trade
ret ⁊ aperiret. vt hoſtes ingredientes ip̄m caſtruꝫ
caperent ⁊ libere poſſiderent. ita ſenſuum noſtro/
rū euagatio eſt quaſi quedam ſpiritualis pꝛoditō
quia per hoc liber aditus fantaſmatibus aperit̄
per que caſtrum dei capitur/hoc eſt puritas men/
tis coꝛrumpitur. Et ideo pꝛo dicta me̅tis purita/
te conſeruanda: noſtri ſenſus ſunt a noxijs euaga

tionibus viriliter repmendi. In cuius figura Jo
ſue.10. Precepit Joſue populo iſraelitico vt pe/
des ſuos ponerēt ſup collū ⁊ ceruices ꝙnꝙ regꝫ
quos ceperant. Innuēs ꝑ hoc ꝙ ꝙnꝙ ſenſus in
multis ꝓh dolor regale dominiū obtinētes ſūt ꝑ
ratōis iudiciū ⁊ ꝑ volūtatꝫ īperiū tāꝙ duobꝫ pe/
dibꝫ īterioꝛibꝫ cōculcādi ⁊ virilit̄ reſtrīgēdi ¶ Se
cūdū ē feruēs ⁊ deuota oꝛō q̄ ſua ꝟtute mētē ſub/
limat/⁊ ſublimatā ſb̄tiliat ⁊ depurat/⁊ ſuo feruo/
re oēꝫ mētꝫ fluctuatōēꝫ deſiccat ꝓpter qđ tal' mēs
deuota recte mons mirrhe dꝛ quē ſpōſus libēter
viſitat/⁊ ī q̄ ſpōſaꝫ ſuā q̊dā familiari colloq̊o īterī
oꝛis ſuauitatꝫ īebꝛiat. iuxta illđ cāticoꝝ.4. Ibo
ad mōtē mirrhe ⁊ ibi loquar ſpōſe mee. ¶ Terti
um ē paſſionis xp̄i ītima meditatio. In oī em̄ tē/
tatōnis īpulſu mens deuota admodū colūbe dꝫ
ad xp̄m cōuolare ⁊ in foꝛaminibꝫ petre/id eſt xp̄i
vulneribꝫ nidificare/ꝓfundiſſime ſcꝫ meditando
amaritudinē ſue paſſionis. ⁊ debet reſidere ſuper
riuulos aquaꝝ ſue paſſionis amaritudinē deplo/
rando/⁊ interioꝛē mentis puritatem deuotiſſime
contēplando. In quibꝫ riuis p̄uideat vmbꝛā ac/
cipitris/hoc eſt caueat pꝛeābula ꝑuerſe cogitatio
nis/⁊ ſtatī cū incepit talibꝫ titillari fugiat in petre
foꝛamina/id eſt in xp̄i vulnera ſubtrahendo ſe per
uerſe cogitatōni ꝑ deuotam oꝛatōem ꝑ paſſionis
dn̄ice feruidā meditatōem/⁊ ꝑ ꝓpꝛij coꝛpoꝛis rigi
dam caſtigatōem Sic em̄ aqua carnalis delecta
tionis mutabitur ī vinum diuine conſolatōnis et
interioꝛis deuotōis. Hoc eſt vinum quod letifi/

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rat deū ⁊ hoīes. vt ſcribit Judicū.9. Quod vi/
num nobis meritꝫ glorioſe ꝟginis Marie preſta/
re dignet̄ eiꝰ filius benedictꝰ Qui cū patre ⁊ ſpū/
ſancto ē vnꝰ deꝰ bn̄dictꝰ in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

NOTA ꝙ homo decimas omniū q̄ habet li/
benter dare debet. Et hoc ꝓpter tria. ¶ Primū
eſt. qꝛ iſtud a dn̄o ſtatuitur ⁊ p̄cipitur. Vn̄ Exo/
di.22. dixit dn̄s moyſi. Decimas ⁊ p̄mitias non
tardabis mihi offerre. Et Leuitici.27. Omnes
decime terre/ſiue de frugibꝫ ſiue de fructibꝫ arbo/
rum. dn̄i ſunt/⁊ illi ſanctificātur. ¶ Scd̄m eſt vt
homo deo placeat ⁊ vt omnes penurie vini ⁊ fru/
mēti ⁊ ceteroꝝ remoueātur Unde Malachie.3.
ſcribit. Et vos ꝯfunditꝫ totam gentē in decimis
et p̄mitijs quas nō bene redditꝫ mihi/ ⁊ in penu/
ria vos eſtis maledicti. Quia ꝑ ſubtractōem de/
cimaꝝ immittit dn̄s penuriā frumenti ⁊ vini ī ter
ram. Et ſeq̄tur ibidem. Inferte oēm decimaꝫ in
horreū meū. vt ſit cibus in domo mea. ¶ Tertiū
eſt. ne homo ad decimā partem angeloꝝ que ceci
dit in infernū deducatur. Unde Augꝰ. Redde
decimas. alioq̄n deducerꝫ ad decimā partem ſcꝫ
angeloꝝ que cecidit in infernū. Decima eſt quaſi
cenſus quem debemꝰ ꝓ hereditate eterna. Qui
nō reddit cenſuꝫ. ꝑdit agrū/id eſt ꝑadiſum.